

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 26. avgusta 1874.

Obseg: Poprečna letina poglavitnejših deželá sveta. — Ukaz ministerstva za poljedelstvo po dogovoru z ministerstvom za notranje reči in deželno bran od 15. maja 1874, s katerim se določila o porabi privatnih (necesarških) žebcev za spuščanje ali plemenjenje dopolnjujejo in nekoliko spreminjajo. (Dalje.) — Poročilo o stanji banke „Slovenije.“ — Šolska poročila za leto 1874. — O slovensko-nemškem slovarju. (Dalje.) — Slovensko slovstvo. — Prislovice in reki iz Istre. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Poprečna letina poglavitnejših deželá sveta.

M. Leinkauf, eden najimenitnejših sestavljalcev statistike o letinah je priobčil meseca avgusta, ko je bil na Dunaji žitni in semenski somenj držav celega sveta, koliko se v raznih deželah žita pridela. Ker smo prepriĉani, da bode to tudi naše bralce zanimalo, priobĉujemo iz omenjenega naznanila sledeĉe:

Malo zadev zanima toliko krogov, kakor vprašanje, al bode kruh draži ali ceneji. To vprašanje se posebno mnogokrat sliši ob žetvi. Ni ga kroga v ĉloveški družbi, katerega bi cena kruha ne zanimala, in da je povsod jako živo vdeležbo najdel ta žitni in semenski somenj na Dunaji, je vzrok posebno ta, da bi ljudje zvedeli, kako cenó bo imel kruh. V prejšnjih ĉasih se je v tem obziru lože omenjeno vprašanje rešilo, ker je cenó žita veĉidel letina domaĉe dežele odloĉila, in to zato, ker ni bilo potrebnih obĉil. Al bolj ko se obĉila razširjujejo, bolj zgubi posamna dežela vaŹnost v tem obziru. Le letina celega svetá bo merodajna za cene, in pri odloĉitvi teh se bode tudi gledalo na stare zaloge, na voznino, na colne postave i. dr. Na vsak naĉin je pa v prvi vrsti pri odloĉenji cene kruhu merodajna letina vsacega leta:

Popreĉno se pridela:

V Ameriki:	Bushel *
Pšenice	230,000.000
Koruze	991,000.000
Rži	15,000.000
Ovsa	255,000.000
Jeĉmena	26,000.000
Ajde	8,000.000
Krompirja	120,000.000
V Rusiji:	Hektoliter. **
Pšenice	166,000.000
Rži	119,000.000
Jeĉmena	67,000.000
Ovsa	156,000.000
Ajde	18,000.000
Koruze	9,000.000
V Podonavskih kneŹevinah:	
Kila (po 6.792 hektol.) pšenice	2,300.000
„ „ rži	370.000

Kila (po 6.792 hektol.) koruze	3,000.000
„ „ jeĉmena	1,200.000
„ „ ovsa	300.000
„ „ prosa	370.000
Oka krompirja	10,000.000
„ sadeŹev	13,000.000
Na Ūgerskem:	Vaganov
Pšenice	49,000.000
Rži in soršice	39,000.000
Jeĉmena	14,000.000
Ovsa	19,000.000
Koruze	32,000.000
Prosa in soĉivja	2,000.000
Krompirja	39,000.000
V Avstriji takraj Litave.	Vaganov
Pšenice	20,000.000
Rži	43,000.000
Jeĉmena	26,000.000
Ovsa	47,000.000
Koruze	7,000.000
Soĉivja	8,000.000
Krompirja	118,000.000
V Prusiji:	Vispeljnov *
Pšenice	2,000.000
Rži	5,000.000
Jeĉmena	3,000.000
Ovsa	5,000.000
Krompirja	24,000.000
Na Saksonskem:	Šefeljnov **
Pšenice	2,000.000
Rži	4,000.000
Jeĉmena	2,000.000
Ovsa	5,000.000
Krompirja	13,000.000
Na Badenskem:	Centov ***
Pšenice	720.000
Pire	2,100.000
Rži	900.000
Jeĉmena	1,400.000
Ovsa	1,000.000
Soršice	500.000
Krompirja	13,000.000
Na Bavarskem:	Centov ***
Pšenice	6,000.000

* Vispelj je 21.105 avstr. vagana.

** Šefelj je 1.710 avstr. vagana.

*** Centov, to je colnih centov.

* Buschel je 0.59 avstrijskega vagana.

** Hektoliter je 1.626 avstr. vagana.

Rži	15,000.000
Ječmena	7,000.000
Ovsa	10,000.000
Na Virtemberškem:	Virt. Šefeljnov *
Ozimne pire	4,000.000
Pšenice	130.000
Soršica	500.000
Rži	250.000
Ječmena	1,100.000
Ovsa	2,000.000
Krompirja	13,270.000
V veliki Britaniji:	Quarter **
Pšenice	14,000.000
Rži	200.000
Ječmena	10,000.000
Ovsa	20,000.000
Na Francoskem:	Hektolitrov
Pšenice	10,000.000
Pire	300.000
Soršice	8,000.000
Rži	25,000.000
Ječmena	20,000.000
Ovsa	81,000.000
Koruze	9,000.000
Ajde	11,000.000
Na Laškem:	Hektolitrov
Pšenice	38,000.000
Rži	3,000.000
Ječmena in ovsa	8,000.000
Koruze	17,000.000
Krompirja	9,500.000
Sočivja	4,000.000
V Belgiji:	Hektolitrov
Pšenice	7,000.000
Rži	6,000.000
Soršice	800.000
Ajde	500.000
Ječmena	1,500.000
Krompirja	30,000.000
V Holandiji:	Hektolitrov
Pšenice	2,000.000
Pire	13.000
Rži	3,000.000
Koruze	1,200.000
Ječmena	1,500.000
Ovsa	3,000.000
Graha	250.000
Boba	700.000
Krompirja	14,300.000

Ako se v vseh teh deželah letošnja letina šteje med srednje in ako ostane povžitek normalen, tako se bode za prihodnje leto prihranilo pri 571 milijonov hektolitrov.

Ukaz ministerstva za poljedelstvo

po dogovoru z ministerstvom za notranje reči in deželno bran od 15. maja 1874,

s katerim se določila o porabi privatnih (necesarških) žebcev za spuščanje ali plemenjenje dopolnjujejo in nekoliko spreminjajo.

(Dalje.)

4. Žebci se v določenih krajih in ob postavljenih dnevih javno pregledujejo.

5. Po zgoraj omenjenih ministerskih ukazih sme pregledovalna komisija za plemenilo pripravne izrekat samo take žebce, ki se priženó pred komisijo in ki se

* Virtemberški šefelj je 2.048 avstr. vagana.

** Quarter je 4.729 avstr. vagana.

pri dotičnem ogledu najdejo, da so zdravi in brez vsake podedovane napake (hibe), da so dobri za pleme in primerni rodovom, kakoršni se v deželi največ nahajajo, in plemenom v deželi vzrejanim.

O dotični pripravnosti ali dobroti razsojuje pregledovalna komisija po večini glasov. Kedar se glasovi enako razhajajo, obveljá tisto mnenje, kateremu je pristopil prvomestnik.

Odgovornost za zvedensko najdenje zadeva samo tiste komisijske ude, kateri so strokovnjaki.

6. Sklep pregledovalne komisije je konečno veljaven ter nij dopuščeno, vsklincevati se proti njemu.

Komisija naj gospodarjem žebcev, katerim je prošnja za dovolilo odbila, ustno, in če zahtevajo, tudi pisмено pové, zakaj se jim je odreklo.

7. O komisijski razpravi naj se piše zapisnik, katerega podpišejo prvomestnik in vsi komisijski udje. Prvomestnik naj ga odpravi političnemu deželnemu oblastvu, da ga porabi, oziroma priobči deželni komisiji za konjerejske reči. Ta zapisnik naj tudi po imenu kaže, kako se je v vsakem posameznem slučaju izšlo glasovanje.

8. Pregledovalna komisija daje po obrazci A na eno leto zastonj dovolilo za spuščanje. To dovolilo daje pravico, žebca, ki ga je v njej na tanko določiti in oznamenjati, v dotičnem okraji in v določenem kraji postaviti za plemenjaka ter ga na mestu ali prostoru za spuščanje namenjenem rabiti za uplemenjanje kobil.

Ako bi se bilo po ministerskem ukazu od 3. februarja 1866 izimkoma zadobilo dovoljenje, hoditi z žebcem od kraja do kraja, mora se to na dovolilnem listu poočítiti.

9. Izkaz podeljenih dovolil naj pregledovalna komisija priobči pristojnemu političnemu okrajnemu oblastvu, katero naj ga po okraji razglasi in vsegdar v razvidnosti ima.

10. Gospodar žebca, za katerega je prejel dovolilo, ima dolžnost, za vsako kobilo, na katero ga je spustil, brž po prvem skoku izročiti gospodarju kobile po obrazci B spustni listič, v katerem je dostaviti tudi, če jo je žebec še katerikrat pozneje zaskočil, in kdaj.

Spustnino ali skočnino določajo dotičniki, kakor se o njej dogovoré.

Da župan, kakor je v spustnem lističi pristavljeno, na tanko potrdi, kdaj in kako žrebe je kobila storila, to se priporoča zlasti tudi z ozirom na določilo §. 8, lit. g) postave od 16. aprila 1873 (drž. zak. št. 77) o izbiranju konj za vojstvo. (Dal. prih.)

Čebelarska novica.

* *Davek za pašo na ajdi.* Kakor se v 34. listu časnika „Kärntner Blatt“ bere, je v okolici Celovški na Koroškem davek za pašo čebel na ajdi letos vpeljan, in to po 8 kr. za panj. Kdo je vpeljal ta davek, al županija ali dežela, ni povedano. Dopisnik graja ta nenavadni davek, češ, čebelicam mora prosto biti po cvetlicah si iskati živeža. Res je, da tudi v Kranjskem deželnem zboru pred več leti ni obveljal ta davek; to je pa tudi res, da že pred sto leti, to je leta 1775 je bil enak davek po ces. patentu od 1. in 8. aprila na doljni Avstriji in Moravskem vpeljan, vendar se je le 2 kraje. od panju plačevalo.

Gospodarska skušnja.

* *Bencin gotova pomoč zoper stenice.* Mnogo reči se priporoča zoper stenice; najbolje hoče vedeti „Kärntner Blatt“, ki priporoča eter petroleuma (Petroleum-